

HỆ THỐNG QUẢN TRỊ THÍCH HỢP CHO GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM

LÂM QUANG THIỆP

Phone: 04.35146068

E-mail: lqthiep@gmail.com

NỘI DUNG

1. Một số yếu kém của hệ thống GDĐH Việt Nam liên quan đến quản trị
2. Một số mô hình quản trị GDĐH trên thế giới
3. Hệ thống quản trị cho GDĐH Việt Nam
4. Một số vấn đề và thách thức khi thực hiện hệ thống quản trị GDĐH mới trong tình hình Việt Nam

1. MỘT SỐ YẾU KÉM CỦA GDĐH VIỆT NAM LIÊN QUAN ĐẾN QUẢN TRỊ

- ❑ **Sự tách biệt của hai hệ thống GDĐH và nghiên cứu:**
 - Các hệ thống đó được xây dựng theo mô hình Liên xô.
 - Thất bại của ý tưởng của Thủ tướng Võ Văn Kiệt vào thập niên 1990
 - Việc nâng cấp 2 viện nghiên cứu chính lên thành các “viện hàn lâm”
- ❑ **Cơ chế bộ chủ quản và trường trực thuộc trong quản trị đại học:**
 - Cản trở xu hướng tự chủ của các trường đại học
 - Nghị quyết 14/2005 về đổi mới GDĐH qui định: “xóa bỏ cơ chế bộ chủ quản”

2. MỘT SỐ MÔ HÌNH QUẢN TRỊ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC TRÊN THẾ GIỚI

□ Hai mô hình quản trị GDĐH chủ yếu:

▪ *Mô hình doanh nghiệp:*

- Trong quản trị xem trường đại học như một công ty
- *Hội đồng trường:* xác định sứ mạng, phương hướng chủ yếu, quy hoạch tổng thể, các quyết định tài chính quan trọng, cử các nhà quản lý cao cấp...
- *Hiệu trưởng,* với vai trò tổng giám đốc điều hành, có một bộ máy để quản lý

▪ *Mô hình dịch vụ dân sự:*

- Các trường đại học như các cơ quan nhà nước, giáo chức là công chức
- Cơ chế bộ chủ quản
- Chấp nhận mức độ nào đó về “tự do học thuật”

2. MỘT SỐ MÔ HÌNH QUẢN TRỊ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC TRÊN THẾ GIỚI

- ❑ **Một mô hình tổng quát:** *“Tự chủ cùng với Trách nhiệm giải trình”*.
- Sự dao động của “con lắc” quản trị giữa “sự kiểm soát của nhà nước” và “sự tham gia của giới học thuật”
- Vào cuối thế kỷ 20 “con lắc” đã dao động quá xa về phía “sự kiểm soát của nhà nước”
- → dẫn đến cách tiếp cận “Tự chủ đồng thời với Trách nhiệm giải trình”
- Trao quyền tự chủ cao + đòi hỏi trách nhiệm giải trình cao nhằm theo đuổi thực hiện các mục tiêu quốc gia

3. HỆ THỐNG QUẢN TRỊ CHO GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM

□ Ở cấp độ quốc gia:

- *Chọn một mô hình sao cho hạn chế được 2 yếu kém của GDĐH Việt Nam:*
 - liên kết chặt chẽ hai hệ thống trường đại học và viện nghiên cứu
 - xóa bỏ được cơ chế bộ chủ quản và trường đại học trực thuộc
- *Mô hình được chọn là “Bộ Giáo dục Đại học và Nghiên cứu”*
 - Đây là cơ quan duy nhất của Nhà nước để quản trị mọi cơ sở GDĐH và mọi viện nghiên cứu lớn
 - Bộ GDĐH sẽ phân phối ngân sách Nhà nước về nghiên cứu cho mọi trường đại học và viện nghiên cứu

3. HỆ THỐNG QUẢN TRỊ CHO GIÁO DỤC ĐẠI HỌC VIỆT NAM

- ❑ Ở cấp độ trường đại học: Để một trường đại học là một thực thể *tự chủ* và *dân chủ* (cùng với *tự do học thuật*), hệ thống quản trị và quản lý phải bao gồm hai thực thể:
 - **Hội đồng trường:**
 - Đại diện “cho chủ sở hữu cộng đồng” – các phía có lợi ích liên quan (với các thành viên bên trong và bên ngoài, số thành viên bên ngoài nhiều hơn bên trong)
 - Thiết lập các chính sách quan trọng, quy hoạch tổng thể v.v..
 - Cử hiệu trưởng
 - **Bộ máy của hiệu trưởng (CEO – tổng giám đốc điều hành):**
 - Chịu trách nhiệm giải trình đối với hội đồng trường
 - Quản lý toàn bộ trường đại học

4. MỘT SỐ VẤN ĐỀ VÀ THÁCH THỨC KHI THỰC HIỆN HỆ THỐNG QUẢN TRỊ MỚI TRONG TÌNH HÌNH VIỆT NAM

□ Một số vấn đề và thách thức:

- Việc đưa vào hội đồng trường đã gây tranh luận nhiều nhất trong quá trình xây dựng Luật GDĐH năm 2012;
- Việc thực hiện cơ chế đó tạo nên một số dịch chuyển quyền lực → một số nhóm lợi ích sẽ phản đối, đặc biệt là hiệu trưởng các trường đại học;
- Mâu thuẫn giữa hệ thống quản trị mới và sự lãnh đạo toàn diện của Đảng Cộng sản;
- Các thành viên từ bên ngoài của hội đồng trường sẽ không đóng vai trò tốt, vì ở Việt Nam chưa có xã hội dân sự;
- Cơ chế bộ chủ quản không để cho hệ thống quản trị mới tồn tại.

4. MỘT SỐ VẤN ĐỀ VÀ THÁCH THỨC KHI THỰC HIỆN HỆ THỐNG QUẢN TRỊ MỚI TRONG TÌNH HÌNH VIỆT NAM

□ Vài bình luận:

- Khái niệm hội đồng trường đã được đưa vào Luật GDĐH;
- Một số hiệu trưởng có năng lực của các trường đại học sẽ tìm thấy ở hội đồng trường một cơ chế thuận lợi giúp họ đưa ra các quyết định khó khăn;
- Lãnh đạo của đảng bộ Đảng Cộng sản chỉ có tác dụng bên trong nhà trường, trong khi hội đồng trường là đại diện của sở hữu cộng đồng cả bên trong và bên ngoài nhà trường.
- Một cán bộ cao cấp của đảng Cộng sản nói: “Sự lãnh đạo của Đảng nên được thực hiện bởi hệ thống giá trị của Đảng, không phải bởi quyền lực, giống như khi Đảng còn hoạt động bí mật. Lãnh đạo bằng quyền lực sẽ làm cho Đảng suy thoái.

4. MỘT SỐ VẤN ĐỀ VÀ THÁCH THỨC KHI THỰC HIỆN HỆ THỐNG QUẢN TRỊ MỚI TRONG TÌNH HÌNH VIỆT NAM

□ Vài bình luận:

- Một số mầm mống của xã hội dân sự đã xuất hiện ở nước ta. Một quan chức nhà nước cao cấp đã nói: “Đã đến lúc cho phép xã hội dân sự có mặt ở Việt Nam”.
- **đồng thời là kết luận:** *Hệ thống quản trị mới của GDĐH là một nhân tố quan trọng để phát triển GDĐH Việt Nam. Tuy nhiên cần một quyết tâm chính trị mạnh mẽ của một lãnh đạo Nhà nước cao nhất để đưa hệ thống đó vào đời sống đại học.*